

ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови господарювання підприємств, які характеризуються невизначеністю та високим ступенем динамізму, у першу чергу через карантинні обмеження викликані COVID-19 та іншими супутніми факторами, на перший план висувають питання забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів та визначення адекватних існуючій ситуації методів її оцінки. Здійснення достовірного оцінювання рівня економічної безпеки підприємства наразі є досить актуальним, адже вона є базою продукування ряду управлінських рішень фахівцями підприємства, які прямо залежать від точності наданої інформації.

Виходячи з того, що економічна безпека підприємства має дуальний характер, з одного боку є окремим елементом дослідження, а з іншого - цікава в рамках забезпечення економічної безпеки системи вищого рівня, яким може стати галузь, регіон або країна, то і потребує проведення окремого дослідження підходів до проведення її оцінювання.

Наразі індикаторний метод є одним із найчастіше використовуваних методів оцінювання економічної безпеки підприємства, сутність якого полягає у проведенні порівняння фактичних показників господарської діяльності підприємства із індикаторами, обраними за еталонне (бажане значення). Такий метод на жаль не відрізняється високою точністю отриманого результату, адже сьогодні не існує єдиної методичної бази визначення індикаторів, які б враховували у собі всі особливості функціонування підприємств та їхні галузеві ознаки, розміри підприємств та структуру їх капіталу, можливість доступу до фінансових та інвестиційних ресурсів, що в свою чергу, потребує проведення корегування системи показників-індикаторів.

Ще одним методом оцінки виступає ресурсний метод, який базується на визначенні рівня фінансових витрат та можливостях підприємства доступу до зовнішніх джерел фінансових ресурсів, віддачі від ресурсів, витрачених на забезпечення його господарської діяльності. При даному підході підприємство самостійно має обирати показники-індикатори, та їх граничні значення, які є допустимими для даного підприємства.

Циклічний підхід до оцінки рівня економічної безпеки концентрує окрему увагу на загрозах та небезпеках для діяльності окремого господарюючого суб'єкта, яким притаманний циклічний (хвилеподібний) тип розвитку, що характеризується або переходом до нової циклу (набуття нової якості підприємством) або втратою конкурентних позицій підприємства на ринку. Даний підхід також є індивідуальним для кожного окремого підприємства, іноді може бути придатний для оцінки підприємств однієї галузі за умов однакового виробничого, фінансового, трудового та матеріально-технічного потенціалу.

Універсальним, на нашу думку, є системний підхід до проведення оцінки економічної безпеки підприємства, який базується на проведенні оцінювання кожної структурної його складової, а саме: виробничого, трудового, техніко-технологічного, організаційного, фінансового, інвестиційно-інноваційного потенціалу із чітко визначеним та кількісно вимірним станом кожного елементу. На базі даного підходу можна за допомогою методів кореляційно-регресійного аналізу проводити оцінку впливу кожної складової на результат всієї системи економічної безпеки та розраховувати інтегральний показник, який був би придатним у галузевому розрізі.

Також можна виділити окремо кластерний підхід, який характеризує можливість економічної системи (підприємства та системи його економічної безпеки) досягати поставлених перед ній цілей (покращення якісних параметрів продукції підприємства, утримання конкурентних переваг на ринку, зниження рівня витрат при збереженні відповідного рівня якості продукції) за рахунок забезпечуючих її факторів.

Аналіз показників господарського стану у динаміці використовується при процесному підході до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. З одного боку, даний метод дає можливість своєчасно та терміново реагувати на зміни динаміки основних показників, що дозволяє реагувати на прояви загроз та небезпек діяльності підприємства, з іншого – зберігати задану динаміку росту.

На основі проведеного дослідження нами встановлено, що існує досить велика кількість методів оцінки економічної безпеки підприємств, які відрізняються набором інструментів, переліком досліджуваних показників та методикою проведення оцінки, з метою отримання результативного показника. В цілому, слід відмітити, що кожна методика є унікальною але має бути пристосована спеціалістами в сфері управління економічною безпекою кожному окремому підприємству саме для нього з урахуванням галузевих особливостей, розмірів, величини капіталу та фінансового забезпечення тощо.

Перспективою подальших досліджень у даній площині є здійснення аналізу авторських методів оцінки економічної безпеки з метою винайдення універсального методу, придатного для більшості підприємств.